

Важливою закономірністю розвитку моди є циклічність, наявність коливань і ритмів. Циклічність дає можливість прогнозувати моду. Отже, можна простежити аналогію формотворчих коливань в історії жіночого костюму, роки значних коливань відповідають різким змінам в костюмі, мінімальні коливання амплітуди відповідають поступовим, еволюційним змінам. Для подальшого аналізу даних доцільно скористатись методом аналогій. Якщо зміни в костюмі відповідають темпам економічного розвитку, то для прогнозування сучасного, модного, жіночого костюму доцільно звернутись до періоду історичного костюма з найбільш наближеними економічними показниками амплітуди коливань.

Відповідно, в даній роботі з наукових, теоретичних позицій встановлено та досліджено закономірність змін в жіночому костюмі, привнесених із чоловічого костюму, а також визначено циклічний характер та періодизацію змін у часі та просторі; створено розгорнуту, системно-структурну схему взаємозв'язку запозичень в часі і просторі; розроблено систему естетичних показників якості сучасного одягу та упорядковано структуру процесу проектування перспективних моделей одягу. Практична цінність дослідження полягає в тому, що за результатами опрацьованого і вивченого матеріалу, виконаних аналізів та наукових досліджень можна розробляти актуальний жіночий одяг на поточний або перспективний сезон проектування, оскільки досліджено механізми запозичень елементів чоловічого костюму, та на основі цих тенденцій розроблено методику прогнозування розвитку модного жіночого костюма на перспективний період часу.

Корницька Лариса Анатоліївна

К.пед.н., доцент кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету

КОСТЮМ ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН І МИСТЕЦЬКЕ ЯВИЩЕ

Одяг у цивілізаційному розвитку людства займає одну з ключових позицій і визначає рівень культури (світоглядної, художньо-естетичної, економічної тощо) того чи іншого суспільства.

Одяг – це штучне покриття тіла для захисту його від несприятливих впливів зовнішнього середовища. Це поняття, окрім власне одягу, включає і головні убори, і взуття, і білизну, і шкарпетково-панчішні вироби та інші вироби, які носить людина на тілі. Якщо ці всі елементи підібрані і складені у певну систему, яка

виявлятиме індивідуальний образ її носія, то таку систему прийнято називати "костюмом".

Ми розглянемо костюм як похідне значення від поняття "одяг". Костюм – це, перш за все, художня система, що організує всі елементи (набір різнопланового одягу) в єдине гармонійне композиційне ціле: за стилістикою, кольоровою гамою, підбором тканин та аксесуарів тощо. Таким чином, костюм можна розглядати як твір мистецтва, що має свої виражальні засоби як і будь-який інший твір. Костюм – це невід’ємна частина культурного буття людини та її привілей серед інших мешканців нашої планети. Потрібно визнати, що не всякий набір одягу може бути костюмом.

По-друге, костюм – це образ, що несе певну інформацію про людину, викликає певні емоції, захоплює чи викликає шок. Людина створює і презентує себе через костюм (образ) навіть тоді, коли не замислюється над тим. Недарма ж зустрічають "по вбранню", що миттєво видає інформацію про особу хоча вона того чи ні. Часто, щоб піднести себе в очах суспільства, люди з нижчих соціальних шаблів, намагалися наблизитися до верхівки саме через створення потрібного образу. Інколи це виглядало кумедно, не хватало чи то внутрішньої наповненості, чи то шарму, чи то смаку. Через це, навіть видавалися спеціальні укази, що регламентували і визначали для кожного соціального прошарку своє вбрання, а їх порушення призводило до покарання, інколи навіть до страти за введення в оману оточуючих про соціальний статус якому насправді належала особа. Можна стверджувати, що для людини свідомо спостережливої, костюм може надати більш чітку оцінку характеру, звичок, думок, поведінки, ніж навіть риси обличчя особи. Звернувшись до історії одягу ми можемо побачити, як змінювалося суспільство і всі його найменші зміни (політичні, соціальні, економічні, естетичні) відображалися саме в костюмі. У формування зовнішнього образу, який розкривається через костюм, вносили свій вклад кожна народність і кожна епоха. Так за національним чи історичним костюмом ми чітко визначаємо регіон, епоху чи її мистецький стиль.

Національний (етнічний) костюм – художньо-естетичний образ етносу, відмінний від інших народів світу, формувався протягом багатьох сторіч у силу географічного розташування земель тої чи іншої народності, кліматичних особливостей краю, оточуючої природи, виробництва тощо. Національний костюм – це культурне відображення образу кожного народу.

Слід зауважити, що в Європі, починаючи з часів Середньовіччя, костюм розвивався двома шляхами: світська мода, що залежала від смаків її фаворита (найчастіше ним виступали король та аристократія), яких намагалися наслідувати міщани, і національний костюм, традиції

якого зберігалися в селянському народному костюмі. Тож підкреслимо, що на європейському континенті виник такий, до цього не відомий, культурний феномен як мода – постійна зміна елементів і форм костюма, на відміну від національного, який, як правило, є образно стабільним. Починаючи з ХХ ст. європейська мода стає своєрідним диктатором смаків щодо зовнішнього вигляду "цивілізованої" людини на всіх континентах земної кулі.

Звернемо увагу на те, що одяг та костюм, порівняно з іншими видами мистецтв, володіють одним з найважливіших якостей – можливістю майже миттєво реагувати на події в житті суспільства на зміну естетичних поглядів та ідеологічних потреб. Для реалізації ідей скульптора, архітектора, художника чи письменника, для їх матеріалізації в дійсність має пройти певний час. Одяг і костюм змінюються дуже швидко, спочатку в деталях, потім в формі і в цих змінах розкривається вся сутність життя того чи іншого історичного періоду.

Історичний і національний костюм – це дзеркало, в якому відобразились всі аспекти культурного поступу людства від найдавніших часів до сучасності. Костюм, як своєрідний паспорт в якому закодована певна інформація про людину – власника цього костюма: з яких країв, стать, вік, соціальний статус, віросповідання тощо; щодо жінок: дівиця, засватана, молодиця, заміжня, вдова.

Отже, одяг – це продукт матеріальної культури, костюм – виразник духовної, світоглядної, символічно-знакової культури як окремої особистості, так і окремо взятого народу чи певної історичної епохи. Потреби тіла створили необхідність у застосуванні одягу, а потреби духу – в його художньо-естетичному оформленні.

Сьогодні, у час вільного проявлення особистості, костюм залишається тим інструментом, який допомагає виразити людині своє світовідчуття, свої смаки і вподобання. Через них особистість повідомляє про себе світові. Костюм, особливо для дизайнерів чи художників по костюму - це та мистецька "площина", як для живописця полотно, для артиста арена, де проходить акт творення нового образу сучасної людини. Художник-дизайнер концентрує ті ідеї, які вже десь є в "повітрі" і, які можливо півсвідомо чекає суспільство. Втілюючи ці ідеї розкриваються все нові і нові грані великого мистецтва під назвою "костюм".

Сучасні українські дизайнери, зокрема: Лілія Пустовіт, Оксана Караванська, Діана Дорожкіна, Ірина Каравай, Оксани Муха, Роксолана Богуцька та інші, демонструючи свої колекції одягу не лише на вітчизняних подіумах, відкривають світові Україну, демонструючи високу культуру і мистецтво власного народу, через свою неординарну і яскраву творчість.